

Projekt om empowerment for personer fyldt 30 år

Baggrund

Det fremgår af aftalen om en reform af kontanthjælpssystemet, at ”der skal iværksættes et forsøg i 2014, som inddrager viden om empowerment og derigennem understøtter jobcentrenes arbejde med at sikre borgeren indflydelse på sin egen situation.”

Hvad er empowerment?

Empowerment kan defineres som ”evnen til at få kontrol over og tage ansvaret for sit eget liv og sin situation”¹. I litteraturen hersker der dog stor variation i anvendelsen af ordet empowerment, og den konkrete tilgang til begrebet formes i høj grad af de forskellige fagdiscipliner, den optræder i.

På sundhedsområdet handler empowerment eksempelvis typisk om at understøtte og udvikle patienternes ressourcer og kompetencer, så de bliver mere tilfredse, trygge og involverede i deres forløb. Hermed kan der opnås en mere effektiv drift med høj sikkerhed og kvalitet i behandlingen. Den sundhedsprofessionelles evne til at skabe overblik og gode relationer til patienten fremhæves som afgørende faktorer for empowermentprocessen.

På socialområdet betyder empowerment typisk at give udsatte borgere – misbrugere, hjemløse, udsatte unge, m.fl. – mere beslutningskraft i deres eget liv. Det sker fx gennem projekter, hvor borgerne får en helhedsorienteret indsats ift. helbred, bopligsituation, familie, mv., hjælp til at se egne ressourcer og hvor borgeren inddrages så meget som muligt i processen.

På beskæftigelsesområdet kan empowerment betragtes som et modsvar på den tendens til, at systemets regler og produktion bliver det centrale omdrejningspunkt for indsatsen, hvilket medfører risiko for, at borgerens ejerskab og engagement går tabt. Det forventes, at borgere, der i højere grad er engagerede og tager ansvar for deres egen situation, vil få større udbytte af beskæftigelsesindsatsen og dermed oftere overgå til job eller uddannelse.

I dette projekt defineres empowerment som en proces, hvor borgeren får *indflydelse* på indsatsen og derigennem tager *medejerskab* til sin vej mod job eller uddannelse.

Med *indflydelse* forstås, at indsatsen tilrettelægges på borgerens præmisser og med borgeren som aktiv medspiller. Borgeren skal inddrages hele vejen igennem og have indflydelse på alle vigtige beslutninger vedr. indsatsen mål, indhold og tempo.

¹ Ordbogen over det danske sprog, <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=empowerment>

Medejerskab indebærer, at borgeren er engageret i indsatsen og tager ansvar for sin egen situation. En forudsætning herfor er, at borgeren får *hjælp til at tage ansvar*. Hvis borgeren i højere grad skal være en aktiv medspiller, kræver det, at sagsbehandleren samtidig går fra at arbejde *for* borgeren til at arbejde *sammen med* borgeren. Det indebærer, at sagsbehandleren indtager en mere coachende, motiverende og anerkendende rolle i forhold til borgeren. Der skal skabes en tillidsfuld relation mellem sagsbehandleren og borgeren, hvor borgeren får hjælp til at få overblik over sine muligheder og hjælp til at benytte mulighederne.

Målgruppe

Målgruppen er kontanthjælpsmodtagere, der har modtaget kontanthjælp uafbrudt i minimum 2 år², og personer, der er tilkendt ressourceforløb, og som enten er fyldt 30 år eller har en kompetencegivende uddannelse.

Formål

På kort sigt er projektets mål, at den enkelte borger får indflydelse på indsatsen og tager medejerskab til sin vej mod job.

Projektets langsigtede mål er, at flere modtagere af langvarig kontanthjælp og personer i ressourceforløb kommer helt eller delvist i job.

Succeskriterier

- Borgerne kommer i job eller fleksjob (flere timer og længere perioder)
- Der er progression ift. borgernes tilknytning til arbejdsmarkedet
- Borgerne får systematisk adgang til indsatser på social-, sundheds- og beskæftigelsesområdet
- Borgerne oplever, at de har indflydelse i deres samarbejde med sagsbehandleren om indsatsen
- Kommunerne får erfaring med at tilrettelægge en indsats, hvor borgeren har indflydelse på indsatsens mål og indhold.
- Kommunerne får erfaring med at tilbyde konkrete indsatser til borgerne på social-, sundheds- og beskæftigelsesområdet

Minimumskrav til projekterne

For at komme i betragtning skal projektet leve op til en række minimumskrav for projekternes indhold og organisering.

1. Borgeren skal sikres indflydelse på indsatsens mål og indhold

Borgeren skal opleve at indsatsen tager udgangspunkt i dennes egen problemdefinition og ønsker. Indsatsen skal tilrettelægges så borgeren har indflydelse på de løsninger, der skal iværksættes. Indsatsen skal baseres på frivillighed og et tillidsfuldt forhold mellem borgeren og sagsbehandleren. Samtidig er det en forudsætning for arbejdet med empowerment, at borgeren har et håb/drøm om, på sigt at blive helt eller delvist selvforsørgende.

² Et kontanthjælpsforløb nulstilles ved en kalendermåned uden kontanthjælp, dvs. en borger i projektet skal have modtaget kontanthjælp i to år uden at have haft en kalendermåned uden kontanthjælp i samme periode.

- Når kommunen visiterer borgere til projektet skal den enkelte tilkendegive, at han eller hun vil gøre en indsats for at komme i job på længere sigt. Borgeren behøver ikke forpligte sig på at deltage i konkrete aktiviteter på forhånd. Borgeren kan dog ikke vælge at være passiv over en længere periode. Kommunen kan i givet fald vælge at lade personen udgå af projektet.
- Kommunen kan ikke sanktionere borgeren, hvis denne ikke ønsker at tage i mod en indsats eller ikke deltager i de aftalte aktiviteter. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering udarbejder en forsøgsbekendtgørelse herom.
- Kommunen skal understøtte, at borgeren er motiveret og matches med de rette aktiviteter.
- Kommunen skal som minimum sikre at borgeren gennem hele projektperioden har indflydelse på:
 - Hvad der er beskæftigelsesmålet
 - Hvilke indsatser der skal igangsættes, herunder rækkefølge og tempo
 - Hvor hyppigt og hvordan der skal være kontakt mellem borgeren og sagsbehandleren
 - Valg af mentor

2. Tværgående indsatser og netværk

Borgernes indflydelse i indsatsen sikres ved, at hver kommune udarbejder en indsatsvifte med relevante indsatser inden for beskæftigelses-, social- og sundhedsområdet til rådighed for borgerne, så denne i samarbejde med sagsbehandleren kan sammensætte sin egen indsats. Arbejdet med indsatsviften er en kontinuerlig proces, hvor sagsbehandleren og mentoren løbende støtter og motiverer borgeren til at vælge og deltage i relevante indsatser og aktiviteter.

Kommunens indsatsvifte skal indeholde relevante indsatser på beskæftigelses-, social- og sundhedsområdet. Eksempelvis følgende indsatser:

Boks 1: Kommunens indsatsvifte

Beskæftigelsesområdet

Virksomhedsrettet indsats

Enkeltpraktikker og virksomhedscenter på centrale områder på arbejdsmarkedet som a) natur/grønt områder, b) byggeri/teknik, c) sundhed/omsorg, mv.

Sundhedsområdet

Helbredsafklaring i form af samtaleforløb med kommunens sundhedskordinator

Mestringsforløb i forhold til fysiske smerter og lettere sindslidelser (angst, depression mv.)

Socialpsykiatriske tilbud

Søvn, kost og motion

Hjælp til at borgeren kan opnå en livsstil, der understøtter en tilværelse med job, fx gruppeforløb med vejledning i søvn, kost og motion samt tilbud om fysisk træning på hold.

Socialområdet

Bostøtte eller støtte-kontaktperson

Familieindsats

Hjælp til at løse problemstillinger vedr. børn og familie, herunder familierådgivning, kursus i styrkede forældrekompetencer, støttepersoner vedr. børn, støtte ift. skole og institutioner mv.

Misbrugsbehandling og forebyggelse af misbrug

Bolig

- Hjælp til egen bolig hvis borgeren er hjemløs.
- Hjælp til at få en tryk og stabil boligsituation, hvis borgerens nuværende bolig er helt utilsvarende.

Økonomi

Hjælp ift. gæld, lægge budget og få bedre økonomi.

Netværk

Mulighed for at indgå i sociale relationer og fællesskaber ved at henvise til kommunale mødesteder og/eller tilbud fra civilsamfundet/frivillige organisationer, fx besøgsvenner, netværk og aktiviteter i sportsforeninger.

3. Én plan på tværs af social-, sundheds- og beskæftigelsesområdet

En vigtig forudsætning for borgerens engagement og ejerskab er, at den enkelte er i stand til at overskue indsatsen og opleve denne som meningsfuld. Borgeren skal derfor have en indsatsplan, der fungerer som det gennemgående redskab for den løbende opfølgning og samtidig giver borgeren overblik over sin samlede situation.

- Kommunen skal give hver borger ”én plan”, der samler den enkeltes planer på social-, sundheds- og beskæftigelsesområdet. Det er borgerens plan. Den skal derfor være overskuelig og forståelig for borgeren.
- Planen skal indeholde et jobmål, beskrivelser af de valgte indsatser fra indsatsviften og en oversigt over borgerens vigtigste kontaktpersoner.
- For personer i ressourceforløb benyttes indsatsdelen i borgerens rehabiliteringsplan. De indsatser, som borgeren deltager i på beskæftigelses-, social- og sundhedsområdet, vil således være en del af borgerens ressourceforløb.
- For kontanthjælpsmodtagere kan kommunen arbejde videre med eksisterende tværgående planer eller kommunen kan vælge at benytte – og evt. tilpasse – den skabelon, som er udviklet fra centralt hold, jf. bilag 1. Kommunen skal desuden tage stilling til, om man vil benytte tværgående teams til at give anbefalinger til mål og indsatser for borgeren.
- Den koordinerende sagsbehandler har ansvaret for, at der gennem hele forløbet følges op på borgerens aktiviteter, at planen opdateres og udleveres fysisk til borgeren.
- Planen skal indeholde en beskrivelse af mentorens rolle og opgaver.

4. Den koordinerende sagsbehandlers og mentorens rolle og opgaver

Alle borgere i projektet skal have en koordinerende sagsbehandler og tilbydes en mentor. Der skal være en klar rolle- opgavefordeling mellem den koordinerende sagsbehandler og mentoren.

Sagsbehandlerens opgave er at støtte og hjælpe borgeren med at tilrettelægge indsatsen, herunder opstille jobmål, få overblik over mulighederne i kommunens indsatsvifte, vælge relevante aktiviteter og løbende følge op på borgerens aktiviteter. Samtidig skal den koordinerende sagsbehandler motivere og stille krav til den enkelte om, at være aktiv og engageret i sit eget forløb.

Mentorens opgave er at hjælpe borgeren med at realisere planen. Mentoren skal støtte borgeren i at påbegynde og gennemføre de aftalte aktiviteter.

- Kommunen skal sikre, at borgeren har mulighed for adgang og kontakt til den koordinerende sagsbehandler. Som minimum skal borgeren have den koordinerende sagsbehandlers direkte telefonnummer og oplysninger om, hvornår den kan træffes.
- Kommunen skal altid tilbyde en mentor, der kan hjælpe og støtte borgeren til at påbegynde og gennemføre de aftalte aktiviteter.
- Kommunen skal sikre løbende opkvalificering af de koordinerende sagsbehandlere og mentorerne, så de er i stand til at anvende en anerkendende og coachende tilgang over for borgeren.

Opfølgning, processtøtte og evaluering

Kommunen skal udpege én projektleder, der har ansvaret for implementering og drift af projektet samt forankring på tværs af forvaltningerne gennem hele projektperioden. Projektlederen skal have adgang til ressourcer på alle de forvaltningsområder, der fremgår af indsatsviften.

Herudover skal der nedsættes en styregruppe med repræsentanter fra beskæftigelses-, social- og sundhedsområdet.

Projektet skal omfatte minimum 100 projektdeltagere pr. kommune hen over projektperioden. Alle deltagerne skal være visiteret til projektet et halvt år før projektets afslutning.

Kommunerne forpligtes desuden på følgende initiativer, jf. bilag 2:

- Borgernes aktiviteter og progression skal løbende registreres i et særligt it-værktøj, der stilles til rådighed fra centralt hold.
- Kommunen skal deltage i a) et indledende møde mellem kommunaldirektøren og direktionen i STAR b) seminar til kvalificering af projekterne, c) opstartsmøder for projektledelse og koordinerende sagsbehandlere, d) løbende netværksmøder og fælles projektledermøder, e) midtvejsstatus og slutevaluering.
- Kommunerne forpligter sig desuden på at deltage i udvikling og test af et screenings- og samtaleunderstøttende værktøj.

Økonomimodel

Der er i reformen afsat 25,4 mio. kr. til et 2-årigt forsøg heraf 2 mio. kr. til opfølgning og evaluering af projekterne.

Midlerne udmøntes som en ansøgningspulje, som kommunerne kan søge om at få del i. Hvis der kommer mange kvalificerede ansøgninger kan der evt. tilføjes yderligere midler til ansøgningspuljen fra de puljer, som Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering administrerer.

Kommunerne kan få tilskud på 15.000 kr. pr. deltager i projektet.

Ved ansøgningen skal kommunerne tilkendegive, om projektet målrettes 1) uddannelse (uddannelseshjælpsmodtagere og ressourceforløbsmodtagere under 30 år) eller 2) job (kontanthjælpsmodtagere og ressourceforløbsmodtagere, der er fyldt 30 år eller har en erhvervskompetencegivende uddannelse).

Der kan ydes tilskud til følgende aktiviteter:

- Opbygning af organisatorisk kapacitet: Fx frikøb ressourcepersoner til projektledelse, udvikling og administration samt frikøb af sagsbehandlere.
- Implementering af projektet: Fx mulighed for tilkøb af processtøtte og supervision af sagsbehandlere.
- Kompetenceudvikling af sagsbehandlere og mentorer i fx borgerinddragelse, motivationsarbejde samt tværfagligt samarbejde mellem forvaltningerne og mellem kommunen og det regionale sundhedsvæsen.
- Køb af mentorstøtte og social- og sundhedsfaglige kompetencer såsom psykologer, sundhedskoordinator mv.
- I begrænset omfang ydes der tilskud til etablering af nye tilbud.

Der ydes ikke tilskud til overhead (lokaler, it, mv.)

Tilskuddet betales i to lige store rater ved hhv. projektstart og efter midtvejsstatussen. Hvis projektet – efter en konkret vurdering – ikke lever op til minimumskravene – kan Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering tilbageholde udbetalingen af 2. rate. Der vil bl.a. blive lagt vægt på visitationen af deltagere og borgernes oplevede empowerment.

I så fald vil projektet blive bedt om at udarbejde en plan for, hvordan indsatsen kan komme tilbage på sporet samt deltage i en tæt dialog om projektets fremdrift. Hvis planen ikke vurderes at være fyldestgørende kan Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering helt eller delvis undlade at udbetale anden rate.

Videre proces

Ansøgningspuljen udmeldes på Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings hjemmeside. Kommunerne skal herefter udarbejde og fremsende deres ansøgninger til beskæftigelsesregionerne senest 30. april 2014 med henblik på at komme i gang i 1. oktober 2014.

Efter ansøgningsfristen igangsættes en proces med udvælgelse af kommunale projekter.